

Шевченко Т. М., Шевченко О. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Всебічний аналіз процесів розвитку світової та вітчизняної економіки підтверджує наявність безлічі тенденцій і факторів, що чинять позитивний і негативний вплив на розвиток економічних систем на макро-, мезо і мікрорівнях, що, в свою чергу, обумовлює необхідність вирішення завдання сталого соціально-економічного розвитку держави, її господарюючих суб'єктів і всіх верств населення. Однак, слід відзначити, що в даний час не в повному обсязі сформульовані науково обґрунтовані положення економічної теорії, стратегічного менеджменту, які необхідно використовувати для розробки концепцій сталого розвитку і забезпечення економічної безпеки вітчизняних суб'єктів підприємництва. В сучасних мінливих ринкових умовах суб'єкти підприємництва функціонують на різних рівнях і в межах різних «просторів» ринкової економіки. Система макро-, мезо- і мікроекономіки, зокрема, в її промисловому секторі, враховує наступні види «просторів» [3]:

- простір цифрової економіки;
- простір виробничої діяльності на підприємствах і різних організаційних формах їх об'єднань;
- простір підприємницької діяльності з виробництва та реалізації продукції в умовах ринку.

Процеси, що відбуваються у всіх трьох просторах, мають спільну мету: прискорення, вдосконалення і підвищення ефективності розвитку виробничо-господарської і підприємницької діяльності. Разом з тим, очевидно, що в даний час динаміка цих процесів, вектори їх розвитку недостатньо скоординовані між собою. Самостійний розвиток процесів, що відбуваються в кожному з окремих просторів, породжують проблеми, з якими стикаються підприємства та, які ускладнюють створення конкурентних переваг і в цілому, знижують ефективність їх господарської діяльності [1].

За таких обставин, найважливішим аспектом формування стратегії є визначення головної її властивості. Оскільки стратегія передбачає довгостроковий ефективний розвиток підприємства в мінливих умовах зовнішнього ринкового середовища, вона повинна мати здатність до гнучкого реагування й адаптації до змін і, отже, головною її властивістю є гнучкість. Забезпечення стратегічної гнучкості – це необхідна умова стійкого розвитку підприємств і забезпечення їх економічної безпеки. У загальному вигляді, гнучкість стратегії розвитку підприємств означає можливість ефективного реагування на зміни ситуації у внутрішньому та зовнішньому середовищі [2].

Другий аспект охоплює стратегічний аналіз рівнів конкуренції виробників продукції в різних сегментах ринку. Класифікація рівнів конкуренції виглядає наступним чином. Ринковий простір, де відбувається реалізація продукції, підрозділяється на сегменти з високим рівнем конкуренції виробників, представлених великою кількістю підприємств, сегменти, в яких відсутня будь-яка конкуренція через монопольну присутність єдиного виробника, і сегменти із середнім рівнем конкуренції між підприємствами, що належать до середнього бізнесу та низьким рівнем конкуренції між декількома корпораціями.

Для оцінки конкурентних позицій суб'єктів підприємництва у зовнішньому ринковому середовищі з точки зору їх відповідності цілям і завданням стратегій сталого розвитку та економічної безпеки доцільно використовувати модель п'яти сил конкуренції М. Портера, за допомогою якої суб'єкти підприємництва мають можливість визначити загрози економічній безпеці, які містяться у конкурентному оточенні і мають можливість ранжувати їх за рівнями стратегічної важливості. М. Портер виділив п'ять сил конкуренції, які визначають позиції суб'єкта підприємництва в конкурентному оточенні [4]:

- 1) загроза появи в галузі нових конкурентів;
- 2) здатність покупців домагатися зниження цін;
- 3) здатність постачальників добиватися підвищення цін і їх продукцію;
- 4) загроза появи на ринку замінників продуктів і послуг;
- 5) ступінь напруженості боротьби між існуючими в галузі конкурентами.

Розглядаючи економічну безпеку як наслідок стійкого розвитку, можна зробити висновок про те, що зниження рівня економічної безпеки суб'єктів підприємництва або її повне зникнення відбудеться після того, як буде порушено процес розвитку суб'єктів підприємництва. Тут слід зазначити важливий момент. Ослаблення конкурентних позицій суб'єктів підприємництва на ринку, викликане зниженням попиту на продукцію, обсягів і доходів від реалізації, скороченням масштабів виробництва і т. ін. Таким чином, формування ефективної стратегії розвитку вітчизняних суб'єктів підприємництва в мінливих умовах зовнішнього середовища сприяє забезпеченню високого рівня їх економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Гвініашвілі Т. З. Механізм функціонування суб'єктів підприємництва в контексті економічної безпеки країни / Т. З. Гвініашвілі, Т. В. Гринько // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2018. – Вип. 3(15). – С. 58-64.
2. Гринько Т. В. Інноваційна безпека підприємства: проблеми оцінки та забезпечення / Т. В. Гринько // Integration of business structures: strategies and technologies: International scientific-practical conference (February 24, 2017, Georgia, Tbilisi). – Tbilisi: Baltija Publishing. – P. 146-149.
3. Гринько Т. В. Оптимизация организационной структуры управления предприятием / Т. В. Гринько // Экономика промышленности, 2009. – №1. – С. 15-22.
4. Grynko T. Methodological approaches to improve the quality of enterprise management / T. Grynko // Competitiveness of entrepreneurial structures: features and prospects: Collective monograph. – Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2018. – P. 4-12.
5. Porter M. The Five Competitive Forces That Shape Strategy // Wou.edu: <http://www.wou.edu/~leadlej/Spring%202011/BA%20630/%20Forces.pdf>.2008.